

1

Geletterdheid en schoolsucces

Anneke Smits en Erna van Koozen - Windesheim Leerbond, Onderwijsinnovatie en ICT

HET MOOISTE AAN LEREN IS DELEN WAT JE WEEET

Maandag 4 april 2021
Lezen en schrijven in tijden van Corona: Een blog voor leraren

© Anneke Smits

Een schoolje

Windesheim

Even voorstellen

Dr. Anneke Smits

<http://geletterdheidschoolsucces.blogspot.com/>

2

Veel tijd voor taal, weinig resultaten

Leesbegrip en schrijven PO, VO, MBO, HBO, universiteit

Leesmotivatie (77)

3

1 op de 4 leerlingen loopt risico op laaggeletterdheid

Bijna een kwart van de leerlingen leest niet op het niveau dat nodig is om goed te kunnen functioneren op school of in de maatschappij. **i**

Niveau	Aantal leerlingen (van 100)	Procent
niveau 1	24	24%
niveau 2	16	16%
niveau 3	16	16%
niveau 4	16	16%
niveau 5	8	8%
niveau 6	4	4%

4

	<p>NIEUWSBGRIP</p> <p>Nederland toets- en methodeland</p> 	
		<p>KARAKTER</p> <p>Lijn 3</p>

5

	<h2>Taal en lezen op school ontwikkeling / leerproces?</h2> <ul style="list-style-type: none"> Natuurlijke, niet gefragmenteerde, ontwikkeling in betekenisvolle contexten <ul style="list-style-type: none"> M.u.v. decoderen, (werkwoord)spelling en grammatica
---	--

6

7

8

Thematische kennisontwikkeling leidt tot rijke taal

Wereldoriëntatie: betekenisvolle context voor rijke taal

9

Rijk taalaanbod

24 - 28

10

2 Een Romeins fort

De Romeinen hebben sterke legers. Daarmee veroveren ze bijna heel Europa! Ze komen ook in Nederland.

De rivier de Rijn is de grens van hun gebied. Het gebied onder de rivier is bezet door de Romeinse soldaten. Aan de andere kant van de Rijn wonen de Friezen. Daar hebben de Romeinen soms ruzie mee. Dat heb je kunnen lezen in het verhaal van Nothfried en zijn vader.

Langs de Rijn bouwen de Romeinen forten. In de forten wonen de soldaten. Zij bewaken de grens. Als er gevaar is, zijn ze veilig in het fort. Tussen de forten loopt een weg. Als een fort wordt aangevallen, kunnen de soldaten snel van het ene naar het andere fort gaan.

De wachttorens
Soms is het niet nodig een groot fort te bouwen. Dan bouwen de Romeinen een wachttoren. Daar zijn minder soldaten voor nodig. Als er gevaar is, wordt op de wachttorens een vuur aangestoken. De soldaten op de andere wachttorens zien het vuur. Ze weten dan dat er wat aan de hand is. Dan komen ze eraan.

Vanuit de wachttorens wordt de grens bewaakt.

De Romeinse soldaten wonen in een fort.

Methode- teksten

Wat is het verschil?

11

2 Ijstijd

In ons land duurt de zomer drie maanden.
Dat is ook zo met de herfst.
Ook die duurt drie maanden.
Net als de winter en de lente.
Na de lente wordt het dan weer zomer.

Heel vroeger was dat niet zo.
Eerst was het meer dan duizend jaar warm.
Daarna werd het heel lang erg koud.
Het vroom meer dan duizend jaar.
Zo'n lange winter heet een ijstijd.

Ons land was kaal in de ijstijd.
Er woonden geen mensen.
En er waren bijna geen planten.
Je zag alleen sneeuw en ijs.
Zo ver je kijken kon.

12

Springspin gevonden

Ben jij bang voor spinnen? Lees dan maar niet verder!

A Ik zwem vaak met alleen mijn nek en kop boven water. Onder water zoek ik naar iets eetbaars. Vissen prik ik zo aan mijn scherpe snavel!

K Het liefst zwem ik in modderig water. Mijn ogen en oren zitten boven op mijn kop. Zo wacht ik stiekem in het water op mijn prooi. Die kan mij niet vermijden!

In het oerwoud hebben onderzoekers meer dan vijftig nieuwe diersoorten ontdekt. Een daarvan is de springspin. De vorige zomer heeft een groep onderzoekers tijdens een expeditie drie nieuwe kikkersoorten en vijftig nieuwe spinnensoorten ontdekt.

De nieuw ontdekte springspin kan een bijzonder trucje: met zijn speciale poten kan hij enkele centimeters ver springen!

L Ik kan wel twintig centimeter groot worden! Ik slik vogels en slangen in een keer door. Ik maak een ander geluid dan je verwacht.

13

Rijke tekst

- <https://www.nemokennislink.nl/>
- <https://www.scientias.nl/>
- <https://www.quest.nl/>
- <https://www.beleven.org/verhalen/lijsten/eeftijd.php?l=10>
- <https://www.nationalgeographic.nl/>

20 september 2021

De magie van chemie

Oeeeeh! Aaaaah! WOOW! Huh?! Zo ging het tijdens mijn Magische Moleculen-optreden bij Noorderzon, het jaarlijkse kunstfestival van Groningen. Twintig kinderen schoven bij ons aan om gave scheikunde-experimenten te zien én te doen! Schuim vloog om de oren, kleuren explodeerden in een bord met melk en vingertjes zaten vast in kleverige smurrie. Wil je weten wat we precies deden? Lees dan gauw verder!

Experimenteren kun je leren! Bij ons ben jij de onderzoeker: laat je verrassen door kleurexplosies, vliegend schuim en nog meer Magische Moleculen-proefjes. Zo werd ons optreden aangekondigd op de webpagina van Noorderzon. Het Noorderzon Festival of Performing Arts & Society vindt ieder jaar plaats aan het einde van de zomer, en staat bekend om zijn grote scala aan uiteenlopende activiteiten. Je kunt er terecht voor theater, muziek, literatuur, moderne dans, colleges of gewoon voor een lekkere hap! Na het succes van vorig jaar werd onze onderzoeksgroep opnieuw uitgenodigd om experimenten te doen met kinderen. Mijn professor vroeg aan mij of ik hier opnieuw aan wilde deelnemen, en mijn antwoord daarop was: "JAAAA! SUPER LEUK!!".

Een auto vol chemicaliën

En zo geschiedde. Een week lang liet ik al mijn PhD-taken vallen om me zo volledig te starten op het voorbereiden van ons optreden. In die week zocht ik de juiste verhoudingen tussen chemicaliën om de groeien op een veilige en tevens spectaculaire wijze te presenteren. Ik vulde potjes met zeep en kleurstof en plaatste alle benodigdheden in grote plastic containers. Na mijn collega met mijn puppy-ogen te hebben overtuigd, mocht ik zijn auto voltooien met al het verzamelde gerei. Op woensdag 18 augustus fietste ik richting het groen van het Noorderplantsoen, waar Noorderzon altijd plaatsvindt.

Annemarie Maan
Scheikundige, RUG

► [Bekijk alle Faces of Science](#)

De indrukwekkende spregetent waar chemie tot leven kwam.
© Lorraine van Westerveld

14

Filmpje Triangel

15

Boeken met rijke taal zijn de krachtigste leermiddelen.

9 REASONS TO READ MORE

-
Builds Knowledge
Cunningham & Stanovich, 1991 • Cunningham & Stanovich, 2003 • Pressley, 2000
-
Improves Achievement
Allen, Snow & McNamara, 2015 • Anderson, Fielding, & Wilson, 1988 • Allington, 2012 • Blachowicz & Ogle, 2001 • National Assessment of Educational Progress Report, 2015 • Worthy & Rose, 2010
-
Increases Motivation
Atwell, 1987 • Fertelison & Goldstein, 1986 • Guthrie, Klauda, & Ho, 2013 • Hey & Broadius, 2003 • Lapp & Fisher, 2009 • Lesaux, 2003 • National Endowment for the Arts, 2007
-
Increases Vocabulary
Krashen, 1989 • Nagy, Anderson, & Herman, 1987 • Nation & Cody, 2013 • Read & Hodges, 1982
-
Improves Writing
Bazerman, 1986 • Goodman & Goodman, 1983 • Langer & Fikhan, 2000 • Raphael, Kirschner, & Englert, 1988
-
Builds Background Knowledge
Anderson, 1984 • Anderson, 1985 • McVee, Dunsmore, & Gavelek, 2005 • Ozuru, Dempsey, & McNamara, 2009 • Smagorinsky, 2001
-
Improves Understanding of Text Structures
Ambruster, 2004 • Fitzher, 2006 • Kendeou & van den Broek, 2007 • Meyer & Rose, 1984 • Snyder, 2010
-
Develops Empathy
Allington, 2013 • Bai & Veltkamp, 2013 • Johnson, 2012 • Koopman & Hakemulder, 2015 • McLaren, Siren, & Fournier, 2010
-
Develops Personal Identity
Aboudeb-Gentile & Zawilinsky, 2013 • Begun, 2014 • Fives, Russell, et al., 2014 • Hall, 2012 • Harste, 2009 • Jasek, 2015 • Tatum, 2009

16

Het maakt uit wat kinderen lezen

Verhalende boeken (meestal fictie)

Series / meerdere boeken van
veel schrijver / meerdere boeken rondom
thema

Op of boven aanbevolen leeftijd

Graphic
novels/Stripboeken/Luisterboeken//Voleo

Geen AVI/Clib verarmde boeken

Geen of weinig makkelijk lezen boeken

Geen non-fictie met veel plaatjes

17

Hoe kom je aan een goede schoolbibliotheek?

- 8 boeken per kind
- Betrek:
 - De kinderen
 - De openbare bibliotheek

LEESBEVORDERING
IN DE KLAS

BLOG
ARTIKELEN
PRODUCTEN
TIPLIJSTEN
BOEKSOORTEN ▾
GENRES ▾

WERELDORIËNTATIE ▾
PROJECTEN ▾
SOCIAAL-EMOTIONEEL ▾

18

To read or not to read....

To Read or Not to Read:
A Meta-Analysis of Print Exposure From Infancy to Early Adulthood

Suzanne E. Mol and Adriana G. Bus
Leiden University

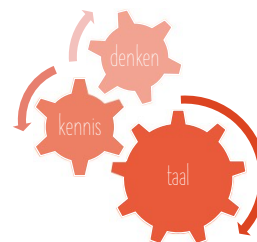
19

Hoe beïnvloed jij taal en lezen?

Taalontwikkeling: rijk taalaanbod

Kennisontwikkeling: thematische wereldoriëntatie

Denkontwikkeling: praten en schrijven

20

1. Voorlezen

HELE BOEKEN ZONDER
AVI/CLIB

TE MOEILIK OM ZELF TE
LEZEN

IN ALLE GROEPEN

20-30 MINUTEN PER
DAG

BIJ WO THEMA'S

21

Praten en denken over boeken: de gouden vraag

- Wat vind je mooi?

22

Voorlezen geeft kinderen taal die ze nergens anders horen
Maryanne Wolf, 2018

23

2. Lezen activeren

-

30 MINUTEN PER DAG
-

PASSENDE BOEKEN,
VRIJE KEUZE
-

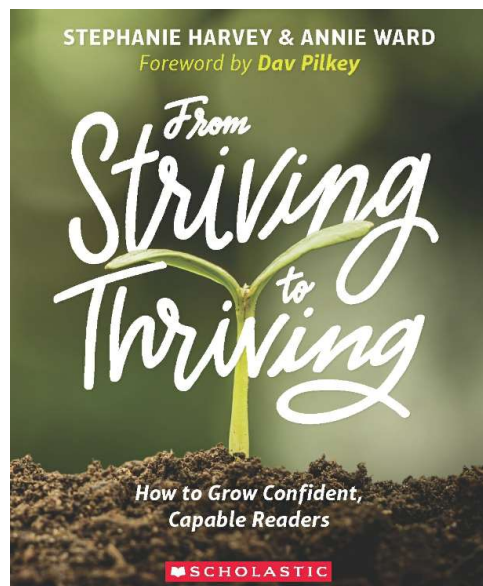
SERIES
-

IN ALLE GROEPEN
-

VOLEO /LUISTERBOEKEN

24

Zoekende en florerende lezers

25

26

Vermijd alles wat demotiveert

Communiceren van DMT/AVI niveaus naar kinderen en ouders	Woordrijtjes Flitswoordjes	Leestempo	Boeken met AVI/CLIB niveaus
Instructietafel	Methodes voor voortgezet technisch – en begripend lezen	Onvoorbereid hardop voorlezen voor de hele klas	Een boek uit moeten lezen wat niet leuk is
	Een boek moeten lezen (geen keuze)	Boekverslagen	

27

"all it takes is getting lost in one good book"

***The Best Intervention
Is a Good Book***

28

Zoekende lezers helpen

Pedagogisch: ken de voorkeuren van de leerling	Series
Luisterboeken / Yoleo	Lanceren
Hype - voorlezen	Klassenmanagement: niet lopen, extra boek

29

The Challenge of Complex Texts

De weg naar begrijpend lezen loopt via boeken en wereldoriëntatie.

Deze foto van Onbekende auteur is gelicentieerd onder CC BY-NC-ND

30

3. Meer thematische WO lessen met rijke teksten, praten en schrijven (team)

METHODE MET LANGER
DURENDE THEMA'S

ZOEK DAAR RIJKE TEKSTEN
BIJ

DENKEN, SCHRIJVEN,
DELEN, UITWISSELEN

45-60 MINUTEN PER DAG

TEKSTEN VOORLEZEN

31

Sleutel principes

- Rijk taalaanbod ontwikkelt rijke taal
- Boeken met rijke taal zijn de krachtigste leermiddelen
- Besluit wat je niet meer doet
- Voorlezen en zelf lezen gebeurt op school: tijd en boeken
- De beste interventie is een goed boek
- Leesactivering is de voorloper van leesmotivatie

32

33

34

heel veel
Succes
je kan het!

Begin gewoon

- Durf
- Begin klein
- Kijk en luister goed en geniet
- Lees zelf kinderboeken
- Vertel elkaar verhalen

35